

**TERVOLAN KUNNAN
VARHAISKASVATUKSEN
TOIMINTAVUOSISUUNNITELMA
2024–2025**

1. Toimintavuosisuunnitelma

Toimintavuosisuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuslain sekä uusien varhaiskasvatuksen perusteiden 2022 pohjalta. Toimintavuosisuunnitelma on seudullisen varhaiskasvatussuunnitelman kuntakohtainen painotus. Jokainen kunta tekee seudullisen varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman pohjalta tarkennetun paikallisen toimintavuosisuunnitelman, jossa kuvataan varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia paikallisesti. Huoltajia ja lapsia on kuultu keräämällä toiveita yhteisessä tapahtumassa sekä palautekyselyn ja vasukeskustelujen avulla.

Toimintavuosisuunnitelman lisäksi lapsiryhmien henkilöstötiimit teettävät ryhmäänsä tiimisopimuksen. Sopimuksessa huomioidaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin eli vasuihin kirjatut tavoitteet, menetelmät ja tuen tarpeet.

VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJAT:

Syyslukukausi:	1.8.–22.12.2024
Syysloman ajankohta / päivystys:	14.10.–20.10.2024
Joululoman ajankohta / päivystys:	23.12.2024–6.1.2025
Kevätlukukausi:	7.1.–31.7.2025
Kesäajan toiminta 1.6.-31.7. / toiminta voi olla supistettua.	
Hiihto-/talviloman ajankohta / päivystys:	3.3–9.3.2025

Varhaiskasvatusta järjestetään klo 6.30–17.00 välisenä aikana
(muina aikoina vuorohoito)

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Oikeus varhaiskasvatukseen alkaa sen kuukauden alusta, kun lapsi täyttää 9 kuukautta. Varhaiskasvatuksessa on erilaisia toimintamuotoja (mm. päivähoito, vuorohoito, perhepäivähoito), joissa tavoitteet ja varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma ovat kaikissa samat.

Kunnassamme toimii:

- Lapinniemen päiväkoti (vuorohoito)
- Ryhmäperhepäivähoito: Louen ja Kirkonkylän ryhmäperhepäiväkodit
- Yksityinen päiväkoti: Pikku-Peikon Pesä
- Perhepäivähoitoa järjestetään, jos perhepäivähoitajia saadaan rekrytoitua.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen lisäksi kunnassa toimii yksityinen palveluntuottaja. Yksityinen varhaiskasvatus on yritysten, yhteisöjen tai järjestöjen tuottamaa, kaupungin valvomaa ja varhaiskasvatustain säätelemää toimintaa. Tervolan kunnalla on palvelusetelisopimus myös Pilke Virta Keminmaan ja Pilke Revontuli Rovaniemen kanssa. Varhaiskasvatuksen toiminnasta, tavoitteista, eri toimintamuodoista, hakemuksista ja maksuasioista saa tietoa Tervolan kunnan internetsivuilta osoitteesta <https://tervola.fi/lapset-ja-koulutus/varhaiskasvatus/>

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan ja sen toteuttamisen tavoitteena on edistää kokonaisvaltaisesti lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Toiminta ja lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki järjestetään lapsen omassa ryhmässä. Lapsen vahvuudet, toiminnan tavoitteet ja tuen tarve kirjataan lapselle laadittavaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Lapselle annetaan mahdollisuuksia leikkiä, liikkua, tutkia, ilmaista itseään ja toimia aktiivisena jäsenenä erikokoisissa ryhmissä. Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma & siirtyminen varhaiskasvatuksessa

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, järjestetään vanhemmille mahdollisuus tutustua ryhmään ja täytetään aloituslomake. Aloituksessa luodaan yhteistyössä vuorovaikutuksellinen suhde huoltajaan henkilöstön ammatillisen tiedon ja osaamisen avulla. Varhaiskasvatuksen aloituksen aikana alkaa varhaiskasvatussuunnitelman aloituksen prosessi. Päivittäinen yhteistyö, kuulumisten vaihto, viestit ja erilaiset tiedotteet ovat tärkeitä vuorovaikutuksen välineitä huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä. Lapsen tiedonsiirto eri toimipaikkojen välillä tapahtuu Lapsen varhaiskasvatuksen siirtolomakkeen kautta (Liite 1). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta käytetään nimeä lapsen vasu. Vasuun kirjataan yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen vahvuudet, tavoitteet ja menetelmät. Lapsen osaamista, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita hyödynnetään ryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Lapsen vasussa kuvataan myös mahdolliset tuen tarpeet. Lapsen vasu kirjataan Wilmaan.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen perustana ovat yksilön oppimisedellytykset. Henkilökunta huomioi toiminnassa monipuolisten oppimisympäristöjen rakentamisen lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet nivoutuvat yhteen arjen toiminnassa muodostaen kokonaisuuksia, joissa lapsi kasvaa ja kehittyy. Tavoitteenamme on lapsen paikallisen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen, oman kotiseudun arvostaminen, elämykset ja onnistumisen kokemukset, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä omien vahvuuksien löytäminen.

Ajattelu ja oppiminen	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Monilukutaito	Digitaalinen osaaminen	Osallistuminen ja vaikuttaminen
- Lapsi omaksuu asioita ja oppii tiedon jäsentämistä arjen tilanteissa - Pysähdymme päivittäin pohtimaan ja ihmettelemään lapsille tärkeitä asioita - Toimintaa tuodaan näkyville dokumentoinnin kautta	- Henkilöstö suhtautuu avoimesti, myönteisesti ja kunnioittavasti perheiden erilaisiin katsomuksellisiin näkemyksiin sekä perinteisiin	- Turvallinen fyysinen toimintaympäristö - Turvalliset aikuissuhteet - Riittävä liikunta - Terveelliset elämäntavat - Tunteiden ilmaisun- ja säätelyn harjoittelu	- Opetellaan kuvanlukutaitoa - Arjessa käytetään monipuolisesti kuvia - Luetaan kirjoja ääneen - Annetaan lapselle mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja tehdä päätelmiä	- Toiminnassa hyödynnetään erilaisia digitaalisia laitteita - Tutustutaan laitteisiin, sovelluksiin ja peleihin - Harjoitellaan ohjelmoinnin alkeita, esim. lajittelu	- Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan - Lasten sensitiivinen kohtaaminen

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan lapsen omassa ryhmässä **inkluusion periaatteiden** mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa opetetaan kulttuuriperinteitä, moninaisuuden kohtaamista, yhteistä tutkimista, ihmettelyä ja jakamista. Henkilöstö näyttää omalla esimerkillään, mitä eettinen toiminta tarkoittaa tasa-arvoisen kohtelun, toisen kunnioittamisen, suvaitsevaisuuden, syrjinnän ehkäisyn sekä fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden näkökulmasta. Pedagogisen toimintamme lähtökohtana ovat lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan oppimisympäristön turvallisuudesta ja monipuolisuudesta.

Toimintakauden teema

Valitsemme jokaiselle toimintakaudelle yhteisen teeman, jota hyödynnämme laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueiden pohjana. Tämän kauden teemana on **HISTORIAN HAVINAA**. Sitoudumme tutustumaan varhaiskasvatuksessa suomalaisiin ja paikallisiin perinteisiin. Toimintaa järjestetään monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Varhaiskasvatusikäisten lasten kiusaamisessa on kysymys puutteellisista kaveri- ja vuorovaikutustaidoista sekä itsesääätelytaidoista. Näitä taitoja opetellaan yhteisesti lapsiryhmissä henkilöstön ohjauksessa. Varhaiskasvatuksessa jokaista lasta suojataan kiusaamiselta. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti, hyväksymään erilaisuutta ja tuetaan lasten vertaissuhteita.

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä huoltajien ja muiden tahojen kanssa edistämme varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista toimintaa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjillä. Yhteistyön tärkeys korostuu myös varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa sekä lapsen tukea suunniteltaessa ja

toteutettaessa. Tuemme lasten huoltajien mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lapsen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös varhaiskasvatuksessa neuvolan, perheneuvolan, sosiaalihuollon, lastensuojelun sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Arviointisuunnitelma

- Arviointia suoritetaan jatkuvasti arjessa ja se on suunnittelun lähtökohta sekä toiminnan kehittämisen pohjana. Elokuussa 2024 otetaan käyttöön Valssin kansalliset arviointilomakkeet.
- Asiakkaat osallistetaan arviointiin vasukeskustelujen kautta. Asiakkailta kerätään myös palautetta eri tavoin keskustelujen ja kyselyiden muodossa.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö kokoontuu arvioimaan tavoitteiden toteutumista, sekä omaa toimintaansa ja toimintakulttuuriaan, että oppimisympäristöjään erilaisilla arviointityökaluilla.
- Arviointikeskusteluja käydään myös palaverissa, eri henkilöstöryhmien kesken.
- Varhaiskasvatusjohtaja kerää palautetta työhyvinvoinnista sekä tavoitteiden toteutumisesta työntekijöiltä kehityskeskustelujen avulla kauden 2024–2025 aikana.

4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Pedagogista toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. **Varhaiskasvatuksen opettajilla on pedagoginen vastuu suunnittelusta, mutta toteutuksesta vastaa koko lapsiryhmän tiimi.** Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Toiminnan suunnittelua ja toteutumista ohjaa pedagoginen vuosikello, johon on huomioitu lasten toiveet, laaja-alainen osaaminen sekä oppimisen alueet (Liite 2).

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Toimintavuosisuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksessa edellytetään pedagogista dokumentointia varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen menetelmänä. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällön kirjauksiin, ryhmän tiimisopimuksen laadintaan sekä pedagogisen toiminnan laadun arviointiin. Lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa. Arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia. Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**.

Kielelliset taidot ja valmiudet sekä kielellinen identiteetti

- Pidetään kirjat helposti lasten saatavilla
- Säännölliset satuhetket
- Tukiviittomien ja kuvien käyttö
- Arjen tilanteiden sanottaminen
- Tuetaan mielikuvitusta ja kieltä satujumppien, roolileikkien ja saduttamisen avulla
- Asioidaan ja osallistutaan kirjaston tarjoamiin palveluihin mahdollisuuksien mukaan
- Osallistutaan kunnan järjestämiin teatteri- ja konserttiesityksiin mahdollisuuksien mukaan
- Rytmitetään sanoja ja loruja kehon ja soittimien avulla
- Opetellaan monilukutaitoa arjessa havainnoiden, kirjaimia, numeroita, kuvia, logoja

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen** ja **kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Musiikillinen ilmaisu:	Kuvallinen ilmaisu:	Sanallinen ilmaisu:	Kehollinen ilmaisu:
- Laulut ja musiikkituokiot - Mahdollisuus käyttää rytmisoittimia monipuolisesti, soittimet lasten saatavilla - Rytmittäminen - Musiikki mukana erilaisissa oppimistilanteissa, esim. musiikkiliikunta - Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan musiikkitapahtumiin ja konsertteihin - Päiväkodin yhteiset musiikkihetket	- Oppimisympäristön rikastuttaminen lasten töillä ja tuotoksilla - Monipuolisten materiaalien käyttäminen, tutustuminen, kokeilu - Huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet, ikätaso, vuodenaajat sekä juhlapyhät - Välineitä ja tarvikkeita lasten saatavilla - Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin - Muovaillaan, askarrellaan sekä harjoitetaan kädentaitoja monipuolisesti eri tekniikoita hyödyntäen - Valo- ja videokuvataan	- Taitoja kehitetään leikin ja draaman keinoin - Päivittäiset keskustelut, lorut ja laulut - Sadutus - Harjoitellaan tunnetaitoja keskustelemalla ja sanoittamalla tilanteita - Kunnioitetaan lapsen itseilmaisua aikuisen aktiivisella kuuntelulla - Tukikuvien ja tukiviittomien käyttö	- Musiikkiliikunta - Laululeikit - Liikuntasalin säännöllinen käyttö - Päivittäinen ulkoilu aamuisin ja iltapäivisin joka säällä - Roolivaatteet lasten saatavilla

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Eettinen ajattelu ja katsomuskasvatus:	Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus:	Mediakasvatus:
- Lapsen yksilöllinen huomioiminen - Kasvatetaan lapsia vastuuntuntoon itsestä, lähimmäisestä ja ympäristöstä - Hyviin tapoihin ohjaaminen - Huomioidaan erilaiset kulttuuritaustat - Oikeudenmukaisuus arkielämän tilanteissa - Lasten tekemät tiimisopimukset ja ryhmän sääntötaulut	- Perinneleikit - Hyödynnetään lähiympäristöä (luonto, joki, rakennukset) - Vierailut erilaisissa yhteisöissä mahdollisuuksien mukaan (mm. vanhainkoti, yritysvierailut)	- Käytetään olemassa olevaa medialaitteistoa aktiivisesti ja päivitetään laitteistoa edelleen - Toimitaan <i>pedagogisen vuosikellon (Liite2)</i> mukaisesti - Käytetään suunnittelussa uudet lukutaidot opasta

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa oppimisympäristössä. Harjoitellaan ohjelmointiosaamista arjentalanteissa, esim. luokittelu, lajittelu, ongelmien ratkaiseminen, mallintaminen, ohjeiden mukaan toimiminen.

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapset saavat olla itse mukana vaikuttamassa siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa. Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Matemaattinen ajattelu:	Ympäristökasvatus:	Teknologiakasvatus:
- Tutustutaan muotoihin ja numeroihin - Harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä - Toiminnallinen matematiikka arjessa - Pelit - Avataan aikakäsitettä havainnoimalla vuorokaudenaikoja ja vuodenaikoja - Kannustetaan lapsia rakenteluun (legot yms.)	- Tutustutaan lähiympäristöön, huolehditaan varhaiskasvatuksen pihapiirin siisteydestä yhdessä - Luonnonmateriaalien hyödyntäminen toiminnassa - Kierrätys, kestävä kehitys - Vuodenaikojen vaihtelun huomioiminen toiminnassa	- Tutustutaan erilaisiin koneisiin ja laitteisiin. - Tutkitaan lelujen toimintaa - Mahdollistetaan lasten luova rakentelu - Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin (Bee-Botit, pelit, lajittelu, arjen tilanteet) - QR-koodien hyödyntäminen

Kasvan, liikun ja kehityksen

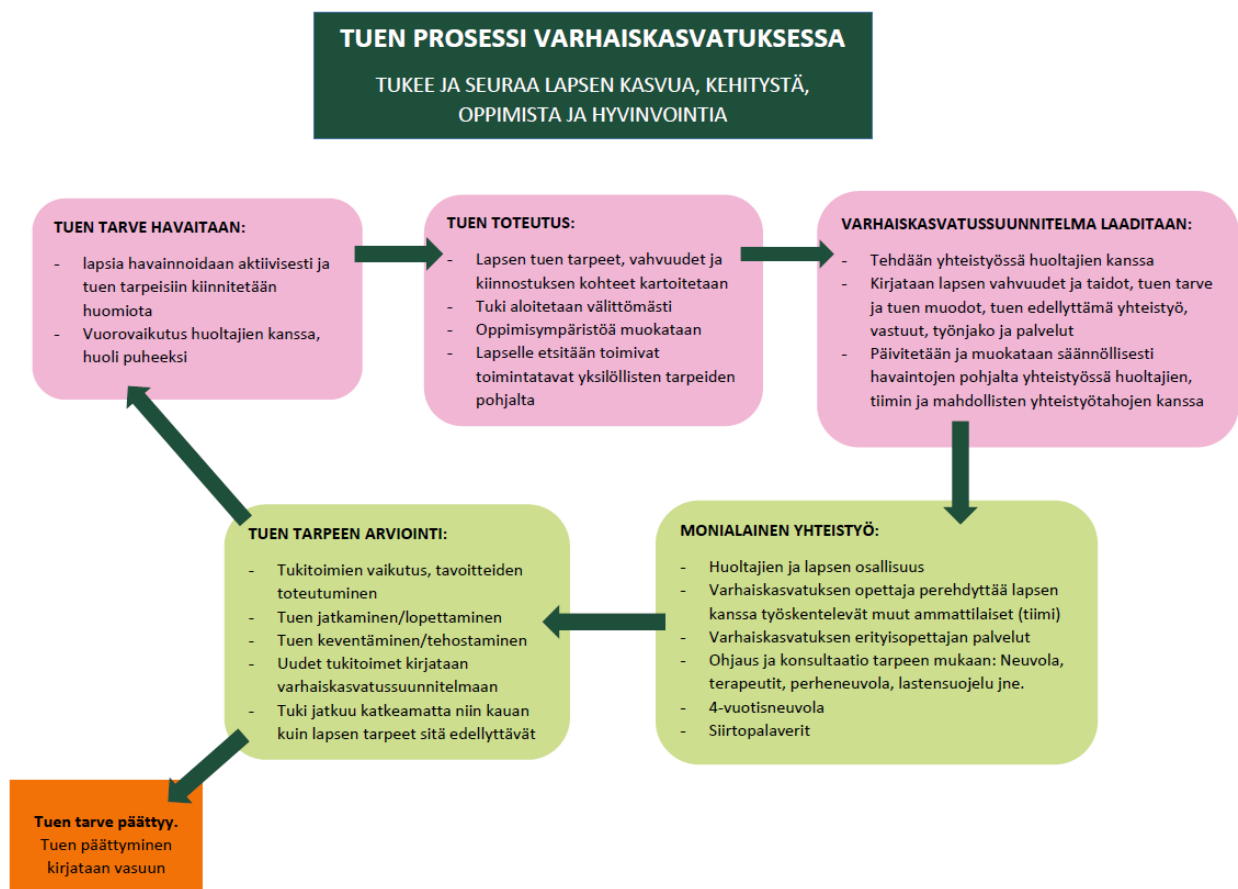
Kasvan, liikun ja kehityksen oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Liikkuminen:	Ruokakasvatus:	Terveys ja turvallisuus:
- Hiihto-, luistelu- ja retkeily mahdollisuuksien mukaan - Päivittäinen ulkoilu aamuisin ja iltapäivisin joka säällä - Liikuntasalivuorot säännöllisesti - Mahdollistetaan ja kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen - Monipuoliset liikuntatuokiot ikätason mukaan kehonhallintaa ja motorisia taitoja tukien sekä liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja edistään	- Kiireetön ja rauhallinen ilmapiiri ruokailuun - Rohkaistaan maistamaan erilaisia ruokia - Huomioidaan erilaiset ruokavaliot - Opetellaan itsenäiseen ruokailuun yksilöllisyys huomioiden - Huomioidaan yleiset suuntaviivat terveyttä edistävän ruoan tarjoamisesta ja ruokakasvatuksesta - Keskustellaan mistä ruoka tulee - Harjoitellaan kauniita ruokailutapoja - Arvostetaan erilaisia ruokakulttuureja ja tutustutaan perinteiseen suomalaiseen ruokakulttuuriin	- Huolehditaan lasten kanssa turvallisesta varhaiskasvatusympäristöstä - Harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista - Huomioliivit ulkoillessa - Opastetaan lapsia huolehtimaan hygieniasta - Selitetään lapsille levon merkityksestä terveydelle ja kasvulle - Taataan lapsille lepoaika varhaiskasvatuspäivän aikana - Ehkäistään aktiivisesti kiusaamista kaveritaitoja kehittämällä ja huolehtimalla, että kaikki noudattavat yhteisiä sääntöjä - Tuetaan monenlaisia sosiaalisia suhteita

5. Lapsen tuki

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan säännöllistä havainnointia, jonka tarkoituksena on tunnistaa lapsen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. **Tervolan varhaiskasvatuksessa** toteutetaan kaikille 5- vuotta täyttävillä kartoitukset, joiden avulla kartoitetaan ja seurataan lasten yksilöllistä toimintaa ja oppimista. Kartoituksia toteutetaan myös muille ikäryhmille tarpeen mukaan. Lisäksi kaikille neljävuotiaille täytetään neljävuotiaan lapsen kasvua ja oppimista kartoittava kaavake sekä käydään Näppärät nelivuotiaat-keskustelu yhteistyössä huoltajien, henkilöstön ja neuvolan kanssa.

Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Lapsen tuki järjestetään joustavasti lapsen omassa päiväkotij- ja perhepäivähoitoryhmässä varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntijuutta hyödyntäen.

Lapsella on oikeus saada tukea heti, kun tuen tarve havaitaan. Tuen taso määritellään lapsen tuen tarpeen mukaan, huomioiden lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsen tuen tarve voi olla **lyhytaikaista ja vähäistä** (yleinen tuki). Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa. Osa lapsista tarvitsee **enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä** (tehostettu tai erityinen tuki). Tuen tasojen välillä siirytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tuen taso, muodot sekä tuen edellyttämä yhteistyö, vastuut, työnjako ja palvelut.

Tuen tasoilla käytetään eri tuen muotoja lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja tarjotaan lapselle heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Lapsen tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja.

- **Pedagogisia tuen muotoja** ovat mm. Selkeä päiväjärjestys, kuvien käyttö ja tukiviittomat, erityisopettajan konsultaatio, oppimisympäristöjen muokkaaminen, esteettömyys. Pedagogisen tuen muodot tukevat kaikkia ryhmän lapsia.
- **Rakenteellisen tuen muotoja** ovat mm. suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu, henkilöstön mitoituksen/rakenteen muutokset, tulkittamis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.
- **Hoidollisia tuen muotoja**, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Myös lapsen terveyshoidolliset tarpeet huomioidaan.

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista tehdään hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on saatava kirjallinen arviointi lapsen tuen tarpeesta varhaiskasvatuksen erityisopettajalta. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselleen. Huoltajalla on oikeus hakea muutosta päätökseen valituksen kautta.

	YLEINEN TUKI:	TEHOSTETTU TUKI:	ERITYINEN TUKI:
Tuen muodot	- Yksittäiset tukitoimet - Ei edellytä tutkimuksia tai päätöksiä - Ryhmätasoinen pedagoginen tuki ja rakenteellinen tuki - Hoidollinen tuki	- Monialainen käsittely - Yksilöllistetty pedagoginen tuki - Rakenteellinen tuki - Hoidollinen tuki	- Erityisen tuen päätös - Yksilöllistetty pedagoginen tuki - Vahva rakenteellinen tuki - Vahva hoidollinen tuki
Erityispedagogisen osaamisen rooli	- Vahva yleinen pedagoginen osaaminen	- Erityispedagogisen osaamisen rooli korostuu (veo)	- Erityispedagogisen osaamisen rooli vahva (veo)
Hallintopäätös	- Tehdään ainoastaan tukipalveluista, kuten avustamis- ja tulkitsemispalveluista sekä apuvälineistä	- Tehdään tehostettuun tukeen siirtymisestä	- Tehdään erityiseen tukeen siirtymisestä

Lapsen tuen tarvetta, tuen toimivuutta ja riittävyttä arvioidaan säännöllisesti tai tuen tarpeen muuttuessa. Arviointi lapsen tuen aloittamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta. Arvioinnin tarkoituksena on löytää tukimuodot, jotka parhaita toteuttavat lapsen etua. Arvioinnin tukena käytetään tukitoimilomaketta. Tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista arvioidaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Muut asiantuntijat osallistuvat arvioinnin tekemiseen, jos tuen tarpeen toteuttaminen sitä vaatii.

Myös tuen tarpeen arvioinnit ja seuranta tukitoimien vaikuttavuudesta ja kehittämisestä kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tehostetun tuen tai erityisen tuen aloittamisesta tehdään hallinnollinen päätös. Lapsen vasuun kirjataan, mihin lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, mitä menetelmiä on ollut käytössä sekä tuen toteutumisen arviointi. Arvioinnin laadinnassa hyödynnetään tukitoimilomaketta (Liite 3). Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveystalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

6. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tarkoituksena on varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen sekä lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytysten parantaminen. Toimintavuosisuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Arviointia ohjaa varhaiskasvatuslaki sekä valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa seurataan, arvioidaan ja kehitetään eri toimintamuodoissa järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista. Lapsilta ja huoltajilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa. Arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.

Liite 1

Lapsen varhaiskasvatuksen siirtolomake:

Lapsen nimi: _____

Varhaiskasvatusyksikkö: _____

Lapsen vahvuudet:

Miten lasta tuettu varhaiskasvatuksessa: (yleinen ja tehostettu tuki), (menetelmät, kuvat, oppimisympäristö, projektit, teemat, pedagogiset välineet, monikielisyys, terapiat)

Päivämäärä _____

Varhaiskasvatuksenopettajan nimi _____

Huoltajan allekirjoitus _____

Liite 2

VARHAISKASVATUKSEN VUOSIKELLO 2024-2025 Liikuntakasvatus Musiikkikasvatus Kuvallinen ilmaisu Matemaattinen ajattelu Digikasvatus Pedagoginen suunnittelu/arviointi	ELOKUU Luontoretket/leikkipuistot Rytmii, kehosoitimet Piirtäminen ja värittäminen Digilaitteisiin tutustuminen Henkilöstön suunnittelupäivä Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma	SYYSKUU Kävely, juokseminen, tasapainotaidot Soittimiin tutustuminen ja soittaminen hiljaa/voimakkaasti Luonnonmateriaalit Luokittelu Valokuvaus Valssi käyttöön Tehostettu ja erityinen tuki
LOKAKUU Pihasuunnistus Duuri/Molli, tunteet musiikin ja liikkeen kautta Leikkaaminen ja liimaaminen Värit Emojit Vasut 31.10. mennessä	MARRASKUU Musiikkiliikunta Isänpäivälahja Muodot Ohjelmoinnin alkeet	JOULUKUU Tempuradat Tempo ja rytmi (hitaasti/nopeasti/tauko) Jouluiset askartelut Numerot ja lukumäärät QR-koodit Syyskauden arviointi
TAMMIKUU Palloilu Musiikkileikit Maalaaminen Aikakäsitteet Koodausleikkejä	HELMIKUU Luistelu/Mäenlasku Yhdessä soittaminen Huovuttaminen Rakentelu Animaatiot ja videot	MAALISKUU Hiihto/ Mäenlasku Laululeikit Pujottelu/Repiminen Lautapelit Bee-botit
HUHTIKUU Sääntöleikit Pieni/Suuri liike, suunnat Sormivärit, muovailu Sijainti- ja suhdekäsitteet Digimateriaalit/äänikirjat	TOUKOKUU Luontoretket/ulkoleikit Luonnonmateriaaleilla soittaminen Äitienpäivälahja Metsämatikka Dokumentointi Vasujen arviointi Nivelvaiheen tiedonsiirto	KESÄKUU JA HEINÄKUU Toiminnalliset kesäpuuhut Lasten toivelauluja ja leikkejä Kesäisiä askarteluja luonnonmateriaaleja hyödyntäen Toimintavuoden arviointi Henkilöstön arviointi-iltapäivä

Liite 3

YLEISEN TUEN ARVIOINTI RYHMÄSSÄ:

OPPIMISYMPÄRISTÖN MUOKKAAMINEN	Kyllä	Ei	Vahvistetaan
Istumapaikan merkintä (<i>esim. opettajan vieressä, paikan rajaaminen, kaukana häiriötekijöistä, vieruskaveri, valaistus, istuma-asento</i>)			
Ympäristön selkiyttäminen (<i>ylimääräisten ärsykkeiden vähentäminen esim. melu - ja näköärsykkeet</i>)			
Oma merkitty lepopaikka ja pukemisaikka			
Tilojen jakaminen, muokkaaminen ja hyödyntäminen ryhmän toiminnassa			
Siirtymien porrastaminen (<i>rauhalliset, selkeästi ohjeistetut</i>)			
Oma tila rauhalliselle tekemiselle ja lapsen omaehtoiselle rauhoittumiselle			
Leluilla omat paikat (<i>kuvatuki</i>)			
Selkeä struktuuri (<i>päiväjärjestys kuvitettu</i>)			
Ylimääräisten ärsykkeiden karsiminen säännöllisesti pois ryhmätilasta (<i>lelujen vaihtelu, oppimisympäristön selkeys ja säännöllinen arviointi</i>)			
Muu, mikä?			
TOIMINNANOHJAUKSEN, TARKKAAVUUDEN JA OPPIMISEN TUKEMINEN	Kyllä	Ei	Vahvistetaan
Keskittymistä tukevat apuvälineet (<i>painotyyny, nystyrätyyny, kuulosuojaimet, erilaiset keskittymislelut, tms.</i>)			
Tapahtumien ja tehtävien ennakointi (<i>time timer, ensin – sitten – jälkeen – kuvat</i>)			
Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn käyttö (<i>ryhmien muodostaminen tuen tarpeiden mukaan, erikokoiset pienryhmät jne.</i>)			
Tehtävien eriyttäminen (<i>ikä- ja taitotaso</i>)			
Ohjeiden kertaaminen ennen toimintaa/siirtymää (<i>varmistetaan, että lapsi on ymmärtänyt ohjeet/ tietää tavoitteen</i>)			
Selkeät lyhyet ohjeistukset (<i>katsekontakti, toisto, pilkkominen, johdonmukaisuus</i>)			
Yhteisten toimintatapojen sopiminen (<i>aikuisten kesken</i>)			
Osallisuuden/toimijuuden vahvistaminen			
Leikin/toiminnanvalintataulu			
Erilaiset motivointikeinot (<i>tarrataulu, palkkio ym.</i>)			
Muu, mikä?			

OPETUS-JA TOIMINTATAPOJEN MUUTTAMINEN	Kyllä	Ei	Vahvistetaan
Esteettömien kommunikaatiomenetelmien käyttö (<i>tukiviittomat, kuvatuki, toimintataulut yms.</i>)			
Lisätty aikuisten mallintamista ja ohjaamista			
Yksilöllisesti eriytetty/ mukautetut tehtävät (<i>lisäaika</i>)			
Palkkio-/palautejärjestelmän käyttö yksittäisen lapsen/ryhmän kanssa			
Ulkoilun/liikunnan/toiminnallisuuden lisääminen			
Keskittymistä vaativan toiminnan tauottaminen			
Odotusaikojen hyödyntäminen pedagogisesti (<i>esim. laulut, lorut, sääntöleikit tms.</i>)			
Suunnitellut siirtymien käytännöt (<i>ei turhaa odottelua, vastaava</i>)			
Yhteisopettajuuden hyödyntäminen toiminnassa			
Muu, mikä?			
SOSIAALISTEN TAITOJEN JA KÄYTTÄYTYMISEN TUKEMINEN	Kyllä	Ei	Vahvistetaan
Lisätty sosiaalisten-/tunnetaitojen harjoittelua			
Aikuisten läsnäolo ja tuki rauhoittumistilanteessa			
Säännöllinen/välitön palaute lapselle (<i>esim. kehu, peukku, kosketus, liikennevalot</i>)			
Selkeät yhdessä sovitut säännöt, jotka visuaalisesti näkyvissä (<i>kuvitettu</i>)			
Tilanteiden läpikäynti ja loppuun saattaminen			
Ryhmäytymisen tukeminen			
Kaverisuhteiden tukeminen			
Syy-seuraussuhteiden johdonmukainen harjoitleminen			
Turvataitojen harjoittelu (<i>kaveritaidot, omat rajat ja kehotunnekasvatus, digitaalisuuteen kuuluvat turvataidot</i>)			
Yhdessä sovittu rauhoittumisaika ja toimintatavat tilanteessa			
Vaihtoehtoista valitseminen (<i>lapsi on osallisena valintaan ja sitoutuu paremmin tekemiseen</i>)			
Erilaisten rauhoittumistapojen harjoittelu (<i>esim. hengitysharjoitukset, tunnemittari</i>)			
Muu, mikä?			
HENKILÖSTÖN VUOROVAIKUTUS JA YHTEISTYÖ	Kyllä	Ei	Vahvistetaan
Sensitiivinen ja yhdenvertainen vuorovaikutus kaikkiin lapsiin			
Läsnäolo (<i>pysähdytään, ollaan lasten tasolla, keskustellaan, ihmetellään</i>)			
Yhteisten toimintatapojen ja päämäärien sopiminen (<i>ryhmän henkilökunta, huoltajat, avustaja, veo</i>)			
Lasten oppimisen ja tuen tarpeiden jatkuva havainnointi ja dokumentointi			
Pedagogisen toiminnan ja oppimisympäristöjen säännöllinen arviointi (<i>ratkaisukeskeisyys,</i>			

<i>tunnistetaan lapsen vahvuudet)</i>			
Tiimin sitoutuminen yhteisesti sovittuihin käytänteisiin			
Yhteisesti sovittu tavoite lapsen kanssa			
Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa (<i>huoltajan osallisuuden tukeminen, yhteisesti sovitut käytännöt, positiivinen palaute, haasteet tiedoksi</i>)			
Yhteistyö veo:n, vakayksikön johtajan, neuvolan ja eri asiantuntijoiden kanssa (<i>esim. terapeutit, perheneuvola</i>)			

Vahvistettavien tukitoimien seuranta-aika (<i>esim. 1kk</i>):
Mitä muutoksia lapsessa havaittu tuona aikana:

Liite 4

TERVOLAN KUNNAN VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN VÄLINEN TIEDONSIIRTOLUPA

TIETOJA TULEVASTA ESIOPPILAASTA LUOKANOPETTAJALLE

Lapsen nimi: _____

Huoltajien havaintoja lapsesta

Lapseni pitää/on kiinnostunut:

Lapseni tarvitsee tukea ja harjoitusta:

Lapseni on saanut varhaiskasvatuksessa

tehostettua tukea ☐ erityistä tukea ☐ ei kumpaakaan ☐

Opettajan olisi hyvä tietää vielä:

Varhaiskasvatuksen terveiset kouluun.

Päiväys: ____ . ____ . 20 ____

Huoltajan/huoltajien allekirjoitus ja nimen selvennys

Liite 5

ESIOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ VARHAISKASVATUS

Lapsen nimi	Syntymäaika
Varhaiskasvatuksen toimipaikka	
Huoltaja/huoltajat/muu laillinen edustaja	
Huoltajan/huoltajien/muun laillisen edustajan yhteystiedot	

1. Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet/harjoiteltavat asiat (huoltajat täyttää)

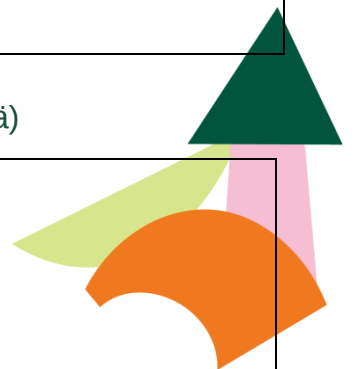
--

2. Lapsen ja huoltajien toiveet lapsiryhmän toimintaan (huoltajat täyttää)

--

3. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle sekä toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi (varhaiskasvatus täyttää)

Tavoitteet:	Menetelmät:

Liite 6

1. Perustiedot

Lapsen nimi	Syntymäaika
Varhaiskasvatuksen toimipaikka	
Huoltaja/huoltajat/muu laillinen edustaja	
Huoltajan/huoltajien/muun laillisen edustajan yhteystiedot	
Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja	

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

2.1	Laatimisesta vastaava henkilö ja tämän yhteystiedot
2.2	Muu laatimiseen osallistunut henkilöstö/asiantuntijat
2.3	Havaintoja aiemmin laaditusta varhaiskasvatussuunnitelmasta
2.4	Huoltajien näkemykset ja toiveet
2.5	Miten yhteistyö huoltajien kanssa on järjestetty

3. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi
Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta sekä lapsen tukea.

3.1 Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet sekä niiden huomioon ottaminen			
3.2 Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle		3.3 Toimenpiteet ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi	
3.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia			
3.5 Mahdolliset muut lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen liittyvät tarpeet sekä lapsen tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja tuen muodot (pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset)			
3.6 Lapsen tuen toteuttamista koskeva hallintopäätös			
Tukipalvelut (yleinen tuki) pvm/annettu pvm/kumottu	Tehostettu tuki pvm/annettu pvm/kumottu	Erityinen tuki pvm/annettu pvm/kumottu	
Muita huomioita			
3.7 Tarkennuksia toimintavuoden aikana lapsen tarpeiden mukaan			
pvm/huomiot	pvm/huomiot	pvm/huomiot	pvm/huomiot

4. Muut mahdolliset lapsen varhaiskasvatuksessa huomioitavat asiat

5. Laatisessa hyödynnetyt muut mahdolliset asiakirjat ja suunnitelmat

6. Monialainen yhteistyö

6.1 Organisaatiot, henkilöt ja yhteystiedot
6.2 Sovitut yhteistyötavat, vastuut ja palvelut

7. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen sekä lapsen tuen arviointi

Päivämäärä
Vasuvartti

